

2

¶ Petri Marsi Panegyricus in memoriam sancti
Augustini Ecclesiae doctoris eximii ad inlytos
Fernandum & Helisabet Hispaniarum Reges
Christianissimos.

Etus & græcorū & Romanorū fūs
it institutū reges inuictissimi & cō/
cordi pietate celeberrimi ut maxīa
queq; uirtus & excellentia summīs
eloquentiæ uirib; honestata pro usū cōi ac ne
potū institutiōe quibus officiose prospiciendū
est grata ingenioꝝ sedulitate: incorruptisq; līra
rum monimentis a situ defenderetur. Quo nil
equidem duco laudabilius. Dotes quippe ani/
mōꝝ amplissime suo premio non fraudant̄ &
thesaurus maiorū nīorum ardentissima uirtute
compatus ad posteritatis cultum & decus gene
rosa liberalitate transmittiſ. Qualem & in ac
tōnibus: & diuinī prope acuminis peculiari sol
lertia omniq; sagacissime mentis pfectione sin/
gularis Augustinus xpianæ rei. p. ciuib; sum
ma caritate reliquit ut illis citra maximā notā
ingratis esse nō liceat. Quapropter ne ad ḡa
rum sacra uacuus accederem qđ nō iniuria pro
bro daretur licet minutissima quedā æra in xp̄i
gazophilatum a me deiici possint/panegyricū
hunc in tanti doctoris nomen eo studiosius elu
cubraui ꝑ maxim⁹ euāgelicæ legis assertor &

hereticoꝝ acerrimus oppugnator habitus ē & fuit. Cuius laudatissimis uestigiis cū Maiestas uīa parī uoto & piæ mentis ardore insīstat hoc munusculo digna imprímis uisa est. Q uis enīz pace alioꝝ dixerim præter Fernandū & Helisa bet fortē: magnanimos iustos & pios Hispani arū Reges hostibꝫ xpianī nōis tanto genero sāe mentis ardore bellum indixit. Q uis eos dū taxat hostes habendos putauit qui crucis xpī hostes haberentur & essent? Quis bellum pīcu losissimū cum his quibus ob eοꝝ immanitateꝝ de capite certatur & uita tāto inuicti animi robole & constantia generoſſimis digna regibꝫ ætate nīa gessit unqꝫ Vestrīs auspiciis xpianæ religionis augustissimū caput Roma his diebꝫ triumphauit: & Mauros catheñatos clarissime uictoriæ testes lēta spectauit quod equidem in maxia uīe celitudinīs glīa polueriꝫ Hoc est re giū profecto munus: hæ artes: hæc pietas. Ce teri ut lubet imanissimis turcis: & atrocissimis Mauris in xpianum nomen undiqꝫ seuientibus desidia torpescant & ignauia. Vos aut̄ heroicæ mentes pergit ad clarū decus ut facitis & auis tis regnis omni labē purgatis in aphricā subin de renascentis hydræ caput transmittite: ut tā dem noxiū uīrus herculeo ardore comburatur Augustiniꝫ precibus pio ardori suffragantibꝫ

Tagastū illius natale solū prophanis Mauris extorquentes. ac memphiticam natōem super stitione Magmedea infectā expugnātes ad clarrisimū recuperati sepulchri uestris armis & au spicio redemptoris nīi triumphum spe optima contendite. quoꝝ uota deus ex alto secundans rata efficiat. cui est honor & glīa ī æternū. amē

¶ Dilectus deo & hōibus cuius memoria in bñ dictione est: Ecclesiastici. v. &. xl. c.

Illa rudis antiquitas: & agrestis incōditaꝫ mul titudo Patres amplissimi: quæ olim per agros & sylvas paſſim errans ritu ferarū uagabatur: perspicaci quorundā ingenio: summa quasi ſu pra hōiem prudentia excellentiꝫ bonitate ad ciuilem cultū & uitæ melioris cōmoda. necnō ad mores hōis diuini animalis excellentia dig nos traducta de ſe benemeritos aut merentes dilexit in primis. Et beneficioꝫ memor Reges cæterosqꝫ cōi utilitatī proſpicientes ut numīna coluit: ac uotis oībus cōelo ſacravit: Hoc idem populus ille quondā electus & arcto qūis uinculo illius legis quæ contumacibus horrorem inutiebat a strictus grato aīo effecit quicquid a ſupremo illo numiue conſequetus eſſet accep tum referens Moysi: quem aſſertorem: quē du

cem: quē deniq; legis latorem ac dei omnipo/
tentis interpretē ueneratus fuerat: & sequutus
postea uero q̄ lucifer ille n̄ matutinus illuxit &
legem euangelicā quæ bona dī annuntiatio p̄
mulgauit: melioribus auspiciis longe maiora
xpi milites factarūt: laboribus & uigiliis non
parcentes: ut saluatoris n̄i nestigiis insisterent
& nō minus honestis actōibus q̄ doctrina diuī
nitus inspirata oībus gentibus & natiōibus ad
quas eoꝝ sonus legisq; gr̄ae annūtiatio simul &
enarratio penetrauit p̄ uirili parte consulerent
Quā appellatione honestissima omnibusq;
gentiliū titulīs ac triūphoꝝ laurea maiore ho/
nestati sunt: Quoniā nullo modo erubescētes
euangeliū ignaras gētes: & callidissimi hostis
multiplici laqueo irretitas docendo soluerant
militatis ecclesiæ doctores habitūt sunt & appellati:
mundo in primis utiles: deo gratissimi:
Quos inter aqla illa grādis magnaꝝ alaq; Au/
gustinus nunq; satis laudat: hereticoꝝ scutica
malleusq; durissimus: Necnō ad succidēdas he/
reses quæ subinde pululabant ualidissima secu/
ris pīnde ac nouum sydus lōge refulget qui ue/
lut columnē adamantine xpianum dogma in/
nititur: Cuius honori & gloriæ uīr ille singula/
ris dies nocteſq; p̄ spiciens ordinem hunc opti/
mis moribus & institutis augustissimū pia mē/

te sacrauit: qui ecclesiæ catholícæ non parum
ornamenti hactenus adiecit: Vnde maiorem
expectatōem sustinetis p̄es imitādæ industriæ
maiorum ueltrorum quos propria cōmoda mi/
nime respiciētes sectari debetis: ne penitus de/
generasse uideamini: Quo nil turpis excogi/
tari posset: & me oraturū tanti doctoris am/
plitudo deterret: uereorq; ne indignus ac rudis
amplissime uirtutis laudator uidear: & ad imi/
tationem parum uehemens hortator: atq; in/
eptus etenim utruncq; mihi proposui ut ex ipsa
laudatione Augustini memoria celebretur:
& cæteri ad uirtutem excitentur: quam in aliis
uiderint honestari Ea oratione opus est inquit
Plato quæ defunctos satis laudet: supstites be/
nigne moneat: & filios fratresq; ad ipsorū imi/
tationem hortetur: Attamen cum omnino mihi
currendum sit: nec iam diutius pedem retrahere
aut intra carceres inmorari liceat / admotis
hincinde calcaribus príncipis mei Camerarii
ordinis huius augustissimi protectoris a quo
fors mea quantulacunq; est tota dependet: ne
aures ueltras castigatissimas per longa exorsa
detineam aut superfluis demorer ambagibus
ea tātum delibabo & perstringam quibus emi/
nentissimus doctor Augustinus quem tāto ap

paratu confessuq; honestissimo & annua laudatione ornatis dei & hominum dilectionem ac memoriam nominis meruit sempiternam: Cui rerum maximarum ponderi quoniā uires meae non sufficiunt: in hoc presertim clarissimorum ingeniorum theatro: positis ut par est genibus diuini numinis fauorem ac illud cœlestis manū sacrarium implorabo dicens. Hauē Maria:

Tagastum erat in Aphrica oppidū ubi Augustinus modicis parentibus patricio infidelī & Monicha fidei catholicæ amantissima natus est: qui diuina quadam sorte predictus obscuritatem natalium proprio splendore illustravit: quod primuʒ nobilitatis genus appellauit Plato: Hic præclararam futuræ sanctitatis & consuatissime doctrine indoleʒ a teneris annis preseferens ardua quedam sibi proposuit: & magno mentis labore supra communē uires illius ætatis subnixus ad utrancq; perfectionem fœlicitatemq; actiuam scilicet & contemplatiuam ad quam nati sumus comparandam sese penitus erexit: impellente necessariaq; suppeditante patritio: ut tantæ spei filium uideret disertū adiuuante insuper matre catholica quæ usitata studia doctrinæ ad diuinam gratiam consequē

dā nōnihil pfutura cernebat: q̄s inqt ipse in se cūdo uolumē confessionū nō extollebat laudi b̄ p̄m meū: q̄ ultra uires rei familiaris impēderet filio quicquid etiam longe peregrinantī studiorum causa opus esset: multorum enim ciuium longe opulentiorum nullum tale negotiū pro liberis erat: Herculeo itaq; supercilio spretis uoluptatum illecebris & iis omnibus in quibus puerilis etas lasciuire solet: Mandauris quod oppidum non lōge distat a Tagasto grāmaticen cæterasq; disciplinas quas liberales uocant summa ingenii prope diuini facilitate nullo pene docente sic arripuit ut harum disciplinarum publicos professores facile superauerit: & illas prius habuisse uideretur ipso teste qui in quarto confessionum uolumine sic scribit: Q uicquid de arte loquendi & differendi quicquid de dimēsionibus figurarum & de musicis numerisq; sine magna difficultate nullo hōim tradente intellexi: scis tu deus meus quia & celeritas intelligendi & disputandi acumen donum tuum est: sed non inde sacrificabam tibi: itaque mihi non ad usum sed ad perniciem magis ualebat: O fœlicem ingenii ubertatem/O præclaras animi dotes: O fortunatum puerum cui omne id quod humane conditioni optabis

le est benigna parens natura copiose infudit:
Non aurum profecto non latos fundos non re
gna non uestes attalicas: non ebur: non dími
diatos orbes ex ipso atlante petitos non diba
fam purpuram tríplici ue conchilio repetitam
non indos uniones uotis omnibus optare de
bemus: sed ingenium quo Augustinus ad re
humanarum diuinarumque cognitionem eue
ctus est: quos illius memoriae quæ in benedí
ctione est: grato animo pioque tribuit ecclesia
fidelium: quam ille agendo & docendo ex fau
cibus luporum gregem dominicum uesana ra
bie infestatium ut bonus pastor eripuit: & pro
ouibus suis exemplo Christi animam ponere
nunquam recusauit: Ciceroni eloquentiae prin
cipi Augustinum magna ex parte acceptum
nos Christiani referre debemus: Ipse nanque
sic ait: Discebam libros eloquentiae in qua emi
nere cupiebam peruereram in librum quendam
cuiusdam Ciceronis cuius lingua omnes fe
re mirantur: liber ille ipsius exhortationem co
tinet ad Philosophiam & uocatur Hortensi
us: ille uero liber mutauit affectum meum &
ad te ipsum domine mutauit preces meas &
uota ac desideria mea fecit alia Viluit mihi
omnis uana spes & immortalitatem sapientiae

concupiscebam æstu cordis incredibili & surge
re iam ceperam ut ad te redirem: non ergo ad
linguam referebam librum illum: neq; mihi lo
quitionem sed quod loquebatur persuaserat:
Sexdecim annos natus patre amissit: & ab odi
oso turpic lucre abhorrens generosus animus
in suo prius natali solo deinde apud Carthagi
nem: Romam: Mediolanumq; dicendi artem
adolescentes edocuit: docebam inquit in illis
annis artem Rhetoricā & uictoriosam loqua
citatem uictus cupiditate uendebam: Non ma
ioris questus gratia relicta carthagine Romā
se contulit: sed fama incorruptæ discipline alle
ctus: qua haec inclyta urbs quæ omnis fere gen
tes & nationes a barbarie uindicatas excoluit:
plurimum censebatur: Cui Ouidianū illud in
primis conuenit: Dignus Roma locus quo de
us omnis eat: Mediolanensis clarum Rhe
torem efflagitantibus a Symmacho urbis pre
fecto illuc diuina prouidentia missus est: oēm
philosophiam sic est amplexus ut illam condic
disse potius q; didicisse uideatur: dialecticen im
mo iter ad rerum maximarum cognitiōem ex
peditissimum ita calluit ut diuus ille Ambrosi
us Mediolanensis antistes & magnum id tem
poris ecclesiæ militantis columen deum preca
tus sit ut populum Christianū a dialectica Au

gustini quem adhuc error manicheorum detinebat liberaret: qui deum alloquens in suis confessionibus sic ait: non erubuit tunc profiteri hominibus blasphemias meas: & latrare aduersus te: Quid ergo mihi tunc proderat ingenium per illas doctrinas agile: ac nullo adminiculo humani magisterii tot nodosissimi libri enodati cum deformiter & sacrilega turpitudine in doctrina pietatis errarem: Monicha pro filio eruditissimo sed a manicheis seducto: profusis lachrymis precabatur altissimum: Qui tantæ matris preces non est aspernatus: misisti inquit manum tuam ex alto & de hac profunda caligine eruisti animam meam cum pro me ploras: ret ad te mea mater fidelis tua: magis quod flent matres corpea funera: Videbat enim illa mortem meam ex fide & ex spiritu quem habebat ex te & exaudisti eam domine: exaudisti eam: nec despexit lachrymas eius cum profluentes terram rigarent in omni loco orationis eius: Oueram matrem ac tanto pignore: summaq; laudatione dignissimam quæ ad summum bonum: reuocare filium nitebatur: filium quippe genuisse non satis est bonis parentibus nisi ad perfectam imaginem penitus effingat: Iam credebat Augustinus & uenenosus ille coluber virus malignitatis suæ ac liuoris euomens: men-

tem iam sanam recordatione prioris ultæ ac iuncte cunde cōsuetudinis inficere nitebatur: Sed nil agis teterrima belua & inuida nil agis malleus erit hic durissimus quo tuum caput tuorumque quibus impietatem & sacrilegum dogma persuasisti ut ad te raperes conteretur. Ligatus inquit eram non ferro alieno: sed mea ferrea uoluntate uelle meum tenebat inimicus: & inde mihi catenam fecerat: & constrinxerat me. Igitur inter eftus contrariorum affectuum positus quod diu: quod diu cras: & cras: quare non modo quare non hac hora finis turpitudinis meæ cum lachrymis exclamauit tantæ profecto molis erat tantam ecclesiæ colunam erigere: ut Mantuanus ille uates de Romanis orbi terrarum imperaturis acclamauit: Tantæ molis erat Romanum condere gentem: Tum inquit in illa grandis rixa iteroris domus meæ: quā fortiter excitaue ram cum anima mea exclamo: Quid patimur Quid est hoc: surgunt in docti & coelum rapiunt: & nos cum doctrinis nostris: sine corde ecce ubi uolutamur in carne & sanguine: Tandem maternis uotis & Ambrosii doctrina sanctitateque suffragantibus christianæ religionis ueritatem adeptus est: & discusso erroris nubilo quo erat obductus manus Ambrosii fonte salubri regeneratus: Alter Paulus magister ecclesiæ

doctorq; gentium post conuerzionem ac fidei
christianæ assertor & heretice prauitatis acerri
mus hostis factus est: in campo sacrarum scri
pturarū sic equos inflexit suos: ita lacertos un
diq; mouit: tantis uiribus athleta Christi hastā
uibravit in impios: Tam longa spatia ingenti
spiritu tanta contentionē transmisit ut palmā
& triumphum facile reportauerit: Quid incre
dibilius inquit acutissimus ille doctor Scotus
in secunda questione prologi q; ut ad legem cō
trariam carni & sanguini doctores pauci & ru
des: & pauperes: possent plurimos potentes ac
sapientes conuertere quod patet de multis sa
pientibus primo fidei rebellibus postea cōuer
sis ut de Paulo prius persecutore postea genti
um doctore & de Augustino prius per Mani
cheos seducto postea doctore catholico: Ma
stre apud ciuitatem Hostiensem summa carita
te sepulta quæ filii salutem ardens: illum in Ita
liam sequuta fuerat. Tres & triginta annos na
tus in Aphricam transmisit: & presbyter a Va
lerio Hipponensi Episcopo auctoratus summa
uigilatia & integritate uiam salutis populo re
serauit uitā cum suis sectatoribus agēs ab apo
stolis iustitū ordiniq; sacratissimo quo pluri
mum ecclesia dei censemur: & fulget auspīcium
dedit: Tandem Hipponēsis ecclesiæ rector ele

ctus talem egit Episcopum qualem Paulus uas
electionis descripsérat & perpetuum bellum in
dicens hereticis gregem sibi diuina prouiden
tia delegatum uigilanti studio custodiuit: & ue
ri Pastoris baculo luporum rabiem longe sum
motam penitus deterruit: Nil huius eminentis
simi doctoris omni uita iustius: Nil cōsilio pru
dentius: nil animo in aduersis fortius: nil mens
sa citra simulationem uitæ seuerioris frugalius
dici potest: Ebrietas dicebat longe est a me mi
sereberis domine ne appropinquet mihi in his
temptationibus positus Certo quotidie aduer
sus concupiscentiam manducandi & bibendi
de illecebra odorum non satago nimis cum ab
sunt non requiro: cum adsunt non respuo: pa
ratus eis etiā semper carere: Nouerat certe uir
optimus & eruditissimus postremam iniusticiā
esse hominem malum bonū apparere: Quod
est a Platone scriptum diuinitus: nouerat etiā
in uinea domini se esse cultorem ut illam uepri
bus obductam non minus actionibus q; uerbis
excoleret: Ad salutem igitur gregis sibi crediti
anhelans: & uerbis ut decet Episcopum consen
taneam uitam agens ecclesiæ non minus exem
pli q; doctrina d̄ies noctesq; p̄spiciebat ut om
nes in eum tanquā sanctitatis exemplar & om
nium uirtutum imaginem intuerentur: Noue

rat profecto dixisse dominum Vos estis sal ter/
ræ q̄ si sal euanuerit in quo salietur: & uos estis
lux mundi: non potest ciuitas abscondi supra
montem posita: neq; accedit quis lucernaz ut
ponat eam sub modio sed super candelabrum
ut luceat omnibus qui in domo sunt. Tanq; lu/
minaria in mundo inquit Hieronymus/lucere
debent Episcopi: ut ex ipsoruꝫ actuū lumine in
credulæ mentes errantium ignorantiaꝫ suæ te/
nebras deprehendant: & ut non solū uiuus sed
etiam uita functus ecclesiæ p̄spiceret claris mul
tiplicibusq; monumentis: quæ recensere longū
esset/posteritati consuluit: fontemq; uberrimū
reclusit: a quo tot riuuli quibꝫ irrigata uiret ec
clesia emanarunt: & diuinis de trinitate libris
de tribus personis & una substantia differens
sic copiose ueritatem aperuit: ut nil in tanta re
tamq; sublimi & a sensibus remotissima non su
perst̄tiosis ingeniis sed ueritati acquiescentibꝫ
desideretur: Et omnes qui in curriculo sacrarū
litterarum doctrinæ nomen adepti sunt locos
graues & sublimes Augustino principi accep/
tos grato animo referunt. Hinc Magister ille
sententiarum pendet & reliqui quos breuita/
tis causa pretero. Tanta est huius eminentissi
mi doctoris eruditio: ut is crassioris ingenii me
rito habeatur: & ebetioris qui eius singularem

doctrinam auersatur & damnat: Antistites pro
fecto Græci præclara sapientia quondam sub/
nixi publice sanxerunt in sinodo apud Calce/
donem celebrata quod eorum monumenta tes/
tantur: ut qui Aurelii Augustini scripta dam/
naret anathema esset: Laudatur moralis Philo
sophiæ parens ille Socrates & merito quidem.
Laudatur diuines ille Plauto cuius multiplicem
doctrinam suspexit antiquitas. Laudatur arti/
fex ille disciplinarum ac immense subtilitatis
Aristoteles quem naturæ interpretem nonnul
li appellarunt: Laudatur Musa illa attica xeno
phon & reliqui quos in multis fœlix illa ætas
ut numina coluit: hos iusta laude nunquā frau
dabo: sed illis longe Augustinum præponam:
Naturalis quippe cognitio philosophorum ad
salutem nullo modo sufficit: illam cum philoso
phis & supernaturalem nescio quo fato: qua di
uina prouidentia illis denegatam cumulatissi
me habuit Augustinus: Varii philosophantiū
libri de re publica. Quid ad ciuitatem dei: in
qua sic Christianos instituit ut illos ad ueram
fœlicitatem perducat: finem nostrum esse ad
id regnum peruenire cuius nullus finis est inge
niouse concludens: Duobus turn clarissimis lu/
minibus Hieronimo & Augustino fulxit ec/
clesia : Hieronimus plurium linguarum

noticia sacrarum scripturarum interpretatōne
multipli doctrina & excellenti, necnon sum-
ma dicendi ubertate ac sanctissimis morib⁹ cla-
rus habetur & fuit: Quem Augustinus ætate
filius licet dignitate Pater ut Hieronymus in-
genue fatetur: & scribit uenerabatur imprimis
Cum quo certare indecorum sibi iam ducens
Hieronymus eum sic epistola monuit: Senem
latitatem in cellula laceſſere desine: ſin autem
tuam uel exercere uel ostentare doctrinam
quere iuuenes et diſertos & nobiles qui poſſint
& audeant tecum congredi & in diſputatione
ſanctarum ſcripturarum iugum cum Epifcopo
ducere: Ego quondam miles nunc ueteranus &
tuas & aliorum debeo laudare uictorias: no ip
ſe rurſus effeo corpore dimicare: Itaque ſanct⁹
ille ſenex contemplationi deditus ſolitudinem
querebat & latitabat in cellulis: ſed quanquam
Augustinus non minor Hieronymo in contem-
plationibus longe autem maior in actionibus
uidetur: Tamen perſpicacißimo ingenio mori-
busque ſanctissimis a me no fiet iniuria: pari uer-
tice penetratſe coelos aſſirmo: ut de clarissimis
priſce philoſophiaſe luminibus Platone ac Xe-
nophonte Gellius censuit: Cæteri autem doc-
tores tam nostri que externi Augustino ingenii
palmam tribuentes illum altius egredientelos

go interuallo uenerabundi ſequuntur: De-
niq⁹ cum genſerici Vadalorū regis feritas in A-
phricam ſequiret ac hippo regius arctiſſima bar-
barorum obſidione p:emeretur: Quos heresiſ
arriana infecerat deum precatus eſt Augusti-
nus ut ciuitatem illam hostili uallo circumda-
tam liberare dignūdiceret aut ſi eius maiestati
aliter uideretur ſeruos ſuios ad eius uoluntatez
obeundam fortes efficeret: aut certe impenden-
tibus malis eu3 morte subtraheret: & huius uo-
ti compoſ factus septimum & ſeptuagesimum
annum agens ne illius urbis direptionem uide-
ret Tertio mense obſidionis febre correptus/
pie ac ſancte diem clauſit extreμum: & anima
illa ſanctiſſima ad creatorem ſuū ſeſtice euo-
lauit: ut eo ad quem tanto ſtudio laboribus &
uigiliis anhelauerat frueretur: & hipporegius
tanti Pontificis ſepulchro plus honestatus eſt/
que regia quondam regum qui urbem illam cele-
brarunt: Vnde Syllius & antiquis dilectus re-
gibus hippo: Cum igitur Augustinus ſupra co-
ditionem natalium facultatesque domesticas alti-
us ſeſe erigens & calcata uoluptate arduum uir-
tutis iter ingressus id omne fuerit cumulatiffi-
me conſequutus ad quod homo naſcitur & rei
publicae Christianæ imprimis profuerit: & no-
minus agendo que docendo edificari eccleſiam

VNIVERSITAD
DE SALAMANCA

ut ille mandauit quem salutis nostræ auctore, confitemur & colimus deo cui studiose militavit: & hominibus quorum commodis pro uiri bus consuluit merito dilectus est: & eius memoria in benedictione apud deum & homines iure celebratur & uiget: cuius uestigiis insistendum est illis qui Christi militiam auspicantur & illos imitar exoptant quos non in umbraculis nemorosæ quondam academie Plato: non in lyceo Aristoteles: nō scurrilis ille Aristippus non Epicurus in hortis oscitās & uoluptatis magister ineptus: sed auctor salutis nostræ Christus instituit qui nobis prīmī parentis culpa errantibus ad cœlum iter ostendens æternæ uitæ premia reseruauit: & crucis uexillum erigens contra mundi huius illecebras & fortunæ gladios ut nobis exemplo esset fortissime dimicauit: Quem ducem sequuti maiores nostri ad celestes thesauros anhelantes mundi huius diuitias magno animo contempserunt: non assentationibus: non ambitu: non prensationibuss non arte: non largitionibus: non simulatōne magistratus in ecclesia dei & prelaturas aucupabantur: sed uocati a deo tanquam Aaron ad alios curam non tanq ad aurū aucupium & rapinam sed ad opus a diuina prouidentia delegatū ad labores: ad ministerium: ad sollicitudines: ad

martyrium deniq; accedebant ut gregez dominicum summa uigilantia custodirent ac res promissam iusticiæ coronam acciperent: Maiores inq nostri memores illius qui dixit: Exemplū meū dedi uobis ut quēadmodū ego facio ita & uos faciat. Religionum fundamenta iecerunt deo & hominibus dilecti: quibus in uinea domini dies noctesq; laborantibus illud conueniebat in primis: Cor iusti meditatur sapieniam & lingua eius loquitur iusticiam: ac uita functis in memoria æterna erit iustus. Nunc autem timendum est patres dicam quod sentio: & dicam libere timendum est inq patres ne religiones quotquot sunt deceptiones appellantur & pastoribus pecuniarum loculis per fas & nefas comparatis auare incubantibus merito dici possit. Mortui sunt diuites & in inferno se pulsi: deflexit enim ut uerbis Ciceronis utar Iā non aliquantum sed multum de spatio: curriculoq; consuetudo maiorum: Anhelant quippe imprudētes & indocti ad magistratus: qui sunt ad alios non ad se: Ac uirum ostendunt ut est a philosopho scriptum diuinitus & sic custodes custodum indigēt: quo ut inquit Plato nil posset excogitari absurdius: Tales homines ponderi rerum nulla ex parte sufficienes in alto solo caligant: & cecus cecum ducit ut ambo in fo

ueam cadant: Toto impetu clauum inuadunt
temerarii ut sutilis nauicula saxis iuncta nauis
fragio peat et penitus dissoluatur. Auara celeno
uncis uugibus raptura nūmos occupat prela-
turas: Immemor Gregorii sic monentis: Scire
debent prelati qd si peruersa unq̄ perpetrant
tot mortibus digni sunt quot ad subditos suos
pditionis exempla transmittunt: sardanapalū
uiuentes & ab domini suo natī non gloriæ pu-
blica bona & Christi patrimonium rapiunt ut
protendere possint aqualiculū: & quod paupe-
ribus diuidendum esset abiiciant in palatum:
& uentre obeso buccisq̄ sagina tumentibus de-
continentia disputent: & ieunio: de quibus ita
queritur deus per Prophetam: Pastores demo-
liti sunt populum meum & pascebant semetip-
pos: syllanis cesareaq̄ dictaturas immo tyran-
nides nulla nō arte sibi progat hipochritæ tri-
stes aut plures annos habeat ad rapinas: & sub
ouillo tegmine lupi rapaces coi peculio propri-
as locupletēt domos: O stultas religiosq̄ men-
tes: O pectora ceca: rem uilissimā pro aīae glo-
ria cōmutamus: obliti sumus dixisse dñm Vhe
uobis diuitib⁹ qui consolationem uestram
hic habetis: pater ille uester Augustinus Cuius
hodie celebritatem merito recolimus toxicum
esse animæ pecuniarum cupiditatē clamat

Ecclesiasticus ita cōcionatur: Si diues fueris nō
eris adelicto immunis. Paulus Thimotheū sic
instituit: Qui uolunt diuites fieri incidūt in la-
queos diaboli: facūdus ille senex Hieronymus
Nepotianum sic alloquitur: obsecro itaq̄ te ac
repetens iterum iterumq̄ monebo: ne officiū
clericatus: genus antiquæ militiæ putes: id est
ne lucra sacerdotiū in christi queras militia: ne plus
habeas q̄ cū clericus esse cepisti Ignominia est
omnium sacerdotum propriis studere diuitiis:
quantis sudoribus hereditas cassa expetitur mi-
nori labore pmissa Christi margarita emi po-
terat. Discat inquit Prelatus se esse ex ore pro
phetico nō tā ad imperādum q̄ ad fatigādum
assumptum: discat opus esse sarculo nō sceptro
pace non bello: uirga correctionis non gladio
punitionis: Non annus profecto sufficeret si ta-
lia maiorum nostrorum: tum gentilium: tum
Christianorum documenta recensere perge-
rem. Quapropter receptui iam canens ad
me reuertar: Nouistis enim illa Patres sed hoc
in morali Philosophia nō sufficit: nisi cognitōi
& uerbis actio consentanea sequatur: ad quā
uos currentes impello & hortor: Scitis Patres
scitis quanta sit facta labes: quæ nota sit inusta
religionibus eorum culpa qui pro eo certant
& digladiantur: quod si ueri milites Christi,

ni essent: ut uid eri uolunt: penitus contemnerent: Iam non est qui faciat bonum: nō est usq; ad unum: Hæc hæc est illa praua ætas atq; peruersa quam Hieremias diuino spiritu afflatus notauit his uerbis / A maiore usq; ad minorem omnes student auaritiæ: & a propheta usq; ad sacerdotem omnes student deceptioni: his malis temporibus Virgilianum illud accommodatur: En quo discordia ciues perduxit miseros: En quis confeuimus agros: principum delyramentis Italæ quondam reginæ mundi uiscera distrahuntur: Religio nostra sanctissima Christianorum culpa cōtemnitur: quæ undiq; squallida & lachrymis perfusa genas ad uos clamat patres: uos precatur: uos implorat: uos obtestatur: uos reuocat dicens: Quo quo fertis mea signa uiri? Impendentem ceruicibus nostris ultionez cernimus: Attamen caeco impetu in preceps ruentes strictum diuinæ iusticiæ gladium non horremus: Optimam igitur uiuendi disciplinam a maioribus nostris traditam: sed mortuum culpa iam labantem confirmate Patres: ne in filios dissidentiae ac uipeream sobolem superni numinis ira descendat: & malos male perdens aliis uineam suam locet agricolis: qui redant ei fructum temporibus suis: & in medium consulentes illius uestigiis insistatis: quem uos

bis patrem relicto mundo & eius mellito felle adoptastis, ne prouerbiū illud uobis conueniat: Canis ad uomitum suum rediit: pergit: leto animo ut facitis columnæ fidei adherentes Quæ magna ex parte fulcit ecclesiam: & postis ad aratum dominicum manibus retro non respiciatis ne inepti regnis coelestib; diuino iudicio uideamini: ac sanctæ Matris memoriam colite: Quæ prius uisceribus deinde spiritu tāclarum sydus mundo produxit: excussis uitiorib; sarcinis sic expediti uiuamus ut cu; dies noster aduenerit Augustini & Matris suffragio ad cœlestem patriam euolemus: qua ille nos dignet cuius uexilla sequutus est Augustinus & est in omne æuum benedictus: Amen.

Laus Deo Optimo: Maximoq;:

UNIVERSIDAD
DE SALAMANCA

¶ F. Baptista Mant. Carmelita Theologus/ro
gatu Petri Nieti Canonici Gienensis uiri pre/
stantiss. dum essent simul in pompa siue trium/
pho captiuorum Magmudeorum qui missi fue/
runt per Strenuissimos Hispanos Reges Fer/
nandum & Helisabet ad Sum. Pont.

Quā bene Fernādo sociat̄ Helisabet. Ambo
Regia progenies: Hispani sanguinis ambo/
Ambobus regalis apex/par forma/par ætas/
Regales animi/latissima regna/deicq;
Vnus honos/eadem Sanctæ reuerentia legis/
Legitimo nati thalamo pulcherrima proles
Bella gerunt ambo/Mauros debellat uterq;
Et cum Rege uiro graditur Regina p hostes/
Vna fides/eadem pietas/clementia uestit
Vna duos/in corporibus mens una duobus:
Pergite foelices Mauros numidasq; superbos
Hanibalis crudele genus/nafamonia regna
Littora cyrenes & longi flumina Nili
Perdite:& accepto xp̄i remeate sepulchro
Mittite captiuos Romam de finibus Euri
Occiduo sicut nuper misistis ab orbe:.

VNIVERSIDAD
DE SALAMANCA